

יו"ט הנוהג לאנשים ולנשים, ואפשר לקיימו בשאר דברים אף באין לו שלמי תודה, מ"מ כתב שם דכלילה הראשון של חג אינו חייב בשמחה, וזה עפ"י דברי הגמרא בפסחים דף ע' — ע"ש. אולם מדברי המג"א בסימן תקמז סק"ד ובשערי תשובה סי' תקכט מבואר להדיא דלא ס"ל כדברי השאג"א ולפי"ז דברינו מכוונים היטב בס"ד.

יתכן שבזה יהא נפק"מ למה ששאל בתשובת הגרעק"א לענין נשים בהזכרת "יעלה ויבא" ביו"ט. דאם נאמר כדברי המג"א ואחרים (וכדמשמע גם ברמב"ם) דגם ביו"ט יש מצות "עונג" כמו בשבת, א"כ שפיר השיב להם דנשים פטורות ממצות "עונג" ולכן אינה צריכה לחזור אם החסירה יעו"י בברכהמ"ז. משא"כ אם נאמר דחייב אכילת פת ביו"ט הוא מדין "שמחה" ולא מדין "עונג", ובשמחה הלא גם האשה מחוייבת כמו שביארנו לעיל, וא"כ לפי"ז אם תחסיר יעו"י בברכהמ"ז של יו"ט, אף היא תצטרך לחזור ולברך, כנלענ"ד בס"ד.

תאריך: 02/09/2018

סימן כז* — הוספה לחלק סוכות — הלכה

סוכה — פרגולה

הרב זלמן נחמיה גולדברג

חבר ביה"ד הגדול

אוצר החכמה

ב"ה, י"ח כסלו תשס"ב

כבוד ידידי הגר"א שלזינגר שליט"א, רב שכונת גילה.

הנני לאשר בתורה קבלת ספרו המפואר "שואלין ודורשין" חלק רביעי, כן ירבו. ולאור חיבת הקודש אכתוב כמה הערות מה שהעלה שפרגולה פסולה לסינוך משום שלא נעשה לסינוך אלא לשם דירה (כך כתב בעמ' שנו).

ולענ"ד יש לדון לפי מה שמבואר בגמ' סוכה (ח,ב) ובשו"ע (סימן תרלו סעי' ב) שתי סוכות של יוצרין (כך היה דרכן של יוצרי כלי חרס בימיהן עושין להם שתי סוכות זו לפני זו. בפנימית הוא דר ומצניע קדירותיו ובחיצונה הוא עושה מלאכתו ומוציא קדירותיו למכור — רש"י) פנימית אינה סוכה (אם בא לישב בתוכה בחג לשם סוכה ואע"פ דלא בעינן סוכה לשם חג דהא כבית הלל קי"ל וכו') הכא אינה סוכה דלא מינכרא מילתא דלשם סוכה הוא דר בה, דהא כל ימות השנה דייר התם ורוב תשמישו וסעודתו ושינתו שם — רש"י) וחייבת במזווה (לעולם משום דכל דירתו שם — רש"י) החיצונה סוכה (ויצא בה ידי חובתו ואין צריך לסותר ולעשותה לשם חג כבית הלל ומשום היכרא דמצוה ליכא למימר דכיון דכולה שתא לאו הכא דייר והשתא דייר בה

איכא היכרא — רש"י) ופטורה מן המזוזה (לעולם, דלאו דירה היא שאינה עשויה אלא לצאת ולבוא דרך שם ולהכניס שם התגרין — רש"י), עכ"ל הגמרא ורש"י.

העתקתי כל זה שנראה שיש ללמוד מזה שזה שדירה של כל השנה פסולה לסוכה, היינו כשמשמש לו לאכילה ושינה ורוב תשמישו, אבל אם רק משמש לעשות שם מלאכה ולמכור ולהכניס תגרין, אין זה נחשב דירה של כל השנה. ומעתה כפי שהשואלין בענין זה אמרו לי שאין הפרגולה משמש להם לענין אכילה ושינה אלא לטיול, ולפי"ז נראה מסברא שאין בזה משום פסול דירה של כל השנה.

ומה שכתב לפסול משום שכל שדפוקים במסמרים הרי זה כסכך שיש בו ד' טפחים שכל הסכך מתחבר יחד ובכולם יחד יש ד' טפחים, והביא דבר זה מהב"י שהביא כן מהרמב"ן ואעתיק לשון הב"י בסימן תרכט "וכתב עוד התה"ד לחבר כלונסאות הסוכה במסמרות של ברזל או לקושרם בבלאות המקבלות טומאה, נראה שאין קפידא בדבר. ואע"ג דבסוכה (כא) ר' יהודה פוסל משום מעמיד בדבר המקבל טומאה, הא פסק הרא"ש שהטעם משום קבע ולא משום שמעמיד בדבר המקבל טומאה. ובתשובה להרמב"ן סימן רלז: שאלת, סכך סוכה עשויה מנסרים שאין ברחבן והם משולבים כשליבת הסולם ואין בין השליבה ג' טפחים ובכך מכסים אותם בהדס וערבה, אם פסולין הסכך מחמת המסמרות וכו' תשובה וכו' כיון דהנסרים תקועים במסמרות, הרי כל הנסרים כנסר אחד רחב ויש בהם גזירת תיקרה. ויש שנחלקו עליו, ואתה הנח להם, כיון שנהגו אע"פ שאינם נביאים בני נביאים הם — עד כאן.

ולענ"ד נראה שאין כאן מחלוקת בין התה"ד להרמב"ן, והב"י ג"כ לא נתכוין לומר שיש כאן מחלוקת, שלא כתבן בלשון "אבל בתשובת הרמב"ן", אלא הם שני ענינים, התה"ד מדבר שהדביק הסכך לסוכה במסמרות, ואילו הרמב"ן מדבר שהדביק כל הנסרים למסגרת אחת של עץ. והבדל גדול ביניהם, שבמדביק נסרים במסמרות ונעשו כל הנסרים למסגרת אחת, נמצא שמסכך בנסרים שיש בהם ד'. אבל כשמדביק כל נסר במסמרות לסוכה עצמה, אינו עושה כל הנסרים אחד, שהרי אינו עומד הנסר בלי הסוכה ואין כאן גזירת תקרה, שהרי בזמן הסיכוך לא היה בהם ד', ואם בא להורידם בע"כ יפרקם מהסוכה ולא יראה שסיכך בנסרים רחבים ואין כאן גזירה. ואם תאמר שיראה שסוכתו מכוסה בנסרים, א"כ גם כשלא ידביקם במסמרות יאמר כן.

ונראה שגם לשון התוס' נראה כן, שכך כתבו התוס' סוכה (ב,א, ד"ה כי), ח"ל: אמאי אמר גשמים בחג סימן קללה, והרי יכול לקבוע הנסרים במסמרים שלא ירדו גשמים בסוכה. ואפילו תמצא לומר שאסור משום גזירת תקרה כי היכי דאמר לקמן (יד) גבי פלוגתא דר' יהודה ור"מ דמסככין בנסרים, דאי מכשרת בהו אתי למימר מה לי לסכך בזה מה לי לישב תחת תקרת ביתו, וביתו ודאי פסול מדאורייתא דסוכה אמר רחמנא ולא ביתו של כל השנה, מ"מ כיון דלא פסול אלא מדרבנן לא שייכא לומר שהגשמים סימן קללה — עכ"ד התוס'. ואם נאמר שכל שמדביק הנסרים לסוכה נעשו כל הנסרים אחד, א"כ מה הלשון "ואפילו אם תמצא לומר דאסור משום גזירת תקרה", והרי ברור שיש בזה גזירת תקרה שנעשו כל הנסרים נסר אחד, ומה ספק יש בזה. וגם

הלשון "כי היכא דאמרינן לקמן", משמע שדומה, והרי זה נסרים ממש. אלא ע"כ שבזה שמדביק את הנסרים אינו הופכן להיות נסרים שיש בהם ד', רק שיש לומר סברא שכמו שאסרו חכמים נסרים שיש בהם ד' כן יש לאסור לישוב בסוכה שאין גשמים יורדין לתוכה שיש בזה ג"כ גזירת תקרה, כן נראה לענ"ד.

ואם באנו לאסור הפרגולה מחמת מעמיד שעומד על ידי מסמר, השואל אמר לי שגם בלי מסמרים יעמדו הקרשים הדקין, ובזה יש לומר שאין בזה משום מעמיד, שאינו עושה כן אלא לתוספת שמירה או שכל השנה יכולים ליפול אבל בשבוע של סוכות יעמדו הקרשים גם בלי מסמרים. ועוד מצינו בבעל העיטור שהביא הטור בסימן תרכו בהסירו הרעפים הקנים שנשארו הם סכך כשר עיי"ש. וקשה, מ"מ יפסל משום גזירת תקרה, שהרי מסתמא תקועין במסמרים. אכן יש לדחות שכל שעושה מעשה להסיר הרעפים, יש מכשירים אפילו נשארו נסרים רחבים ד'. ואולי בעל העיטור סובר כדעה זו.

כן מה שנפסק בשו"ע סימן תרכט סעי' יט שאין לסכך בנסרים אלא אם אין בהם ד' טפחים, אכן בזמנינו שנהגו לסכך בפלפונים הרי גם ניתן לסכך באלו. ואפשר שבזמנינו אין מצוי תקרה של בית מעצים משופים, ואולי מותר גם לפי המנהג, שהרי אין זה איסור מדיני הגמרא שנאמר שאף שבטל הטעם הגזירה לא בטלה, אלא זהו מנהג, ובזה יש לומר שכל שנשתנה ובטל הטעם בטל המנהג. וגם מה שחושש הט"ז שיבוא לסכך עד שלא ירדו גשמים צ"ע אם יש לחוש לזה, שהרי כך דרך הפרגולה להיות שגשם נכנס לתוכו, וצ"ע בכל זה. ואקוה שכת"ר דבר מה יראני.

ואחתום בברכה שנזכה כולנו לברכה שלמה וכת"ר ימשיך בחיבור ספרים מועילים ונחוצים.

כברכת ידידו

ז.נ. גולדברג